

رویکرد ایجابی به امنیت اجتماعی و نقش ناجا در تأمین آن^۱

علی اعظم کریمائی^۲

تاریخ وصول: ۹۰/۱/۲۸

تاریخ پذیرش: ۹۰/۴/۲۹

چکیده

مرجع امنیت اجتماعی در این مقاله جامعه و موضوع آن امنیت اجتماعی است. منظور از جامعه، اجتماع مردمی است که در قلمروی جغرافیایی کشور ایران سکونت داشته و از گروه‌ها، طبقات، اقوام و مذاهب مختلف تشکیل شده‌اند و منظور از امنیت اجتماعی مورد نظر ناجا، آن بخش از اقدامات ایجابی دولت است که در راستای ارتقا و تأمین امنیت اجتماعی صورت می‌گیرد که در حوزه مأموریت‌های ناجا قرار دارد. محقق تلاش نموده تا این نقش را کاملاً برجسته سازد و سهم آن را در تأمین امنیت اجتماعی کشور مشخص کند. در انجام این تحقیق از روش زمینه‌ای موردی با رویکرد همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق عبارت است از: کلیه فرماندهان و مدیران جایگاه‌های ۱۸ (سرتیپی) و بالاتر در ستاد ناجا، فرماندهان انتظامی استان‌ها و همچنین اساتید دانشگاه‌هایی که در زمینه امنیت اجتماعی صاحب نظر و صاحب اثر می‌باشند. برای تعیین و اندازه‌گیری متغیرها و شاخص‌ها، از روش میدانی شامل تکمیل پرسشنامه، مصاحبه با کارشناسان، تشکیل میزگرد و طوفان مغزی و از روش اسنادی شامل فیش‌برداری از متون دینی و مستندات بالادستی و مطالعه اسناد و مدارک، استفاده شده است. متغیرهای مستقل این تحقیق پیشگیری از وقوع ناهنجاری‌ها و جرایم اجتماعی، نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی، رعایت حقوق شهروندی، تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها و بخش خصوصی و ارائه خدمات اجتماعی می‌باشند. با توجه به ماهیت سؤال‌های پژوهشی از ابزارهای مناسب آماری نظیر آزمون

۱- مطالب این مقاله برگرفته شده از رساله دکتری مؤلف می‌باشد که از طریق پژوهشکده انتظام سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا حمایت شده است.

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی

رتبه‌ای فریدمن، تحلیل رگرسیونی و تحلیل مسیر استفاده شده و نقش هر متغیر بر امنیت اجتماعی مشخص گردیده است. سپس با استفاده از نرم افزار لیزرل مهم‌ترین شاخص‌ها در هر متغیر تعیین شده‌اند.

نتایج نشان می‌دهند که مأموریت‌های اصلی نیروی انتظامی که در قالب نقش و به عنوان متغیرهای مستقل تحقیق آورده شده‌اند، همگی بر متغیر وابسته امنیت اجتماعی تأثیر معنی‌دار و افزایشی داشته و با تغییر آنها می‌توان امنیت اجتماعی را در جامعه پیش‌بینی و تبیین نمود. هر چند میزان این همبستگی و معنی‌داری برای هر یک از متغیرها و تأثیر آن بر متغیر وابسته متفاوت است.

واژگان کلیدی: امنیت اجتماعی، امنیت داخلی، امنیت عمومی، حقوق شهروندی، انضباط اجتماعی نیروی انتظامی.

مقدمه

مقوله امنیت، قدمتی به وسعت تاریخ بشر دارد، از نظر تبارشناسی مفهوم امنیت دارای سابقه طولانی‌تر از مفهوم «عدالت» و «جامعه» است. نخستین مباحث فلسفی و سیاسی امنیت را در آثار افلاطون و ارسطو می‌توان یافت (مؤذن جامی، ۱۳۷۶: ۲۱).

«هابز»؛ «شرایط طبیعی» را شرایط ناامنی و «شرایط اجتماعی» را شرایط امن برمی‌شمارد. «جان لاک» با رویکردی فراگیرتر می‌گوید: «مقصود از صلح و امنیت تنها آن نیست که زنده بمانیم بلکه منظور دستیابی به رفاه، آسایش و ایجاد تسهیلات مشخص است که حق طبیعی ماست» (همان: ۵۲).

«منتسکیو» عقیده دارد: «چون امنیت نتیجه صلح و صلح اولین قانون طبیعت است، بنابراین بزرگ‌ترین اصول در حکومت، ایجاد امنیت است و مقصود از امنیت تنها حفظ حیات نیست، بلکه تأمین آزادی است». «ژان ژاک روسو»، با توجه به نقش تعیین‌کننده اعتماد، به مقوله امنیت نگاه می‌کند (همان: ۲۷۴).

سابقه امنیت را در ادیان الهی و غیرالهی می‌توان جست‌وجو نمود. از شش هزار و ۲۳۶ آیه قرآن کریم ۸۵۳ مورد (۱۲/۶ درصد) پیرامون ایمنی و امنیت است (فراست‌خواه،

۱۳۸۴: ۱۲۶). امنیت عینی (سرزمین، شهر، جامعه) و امنیت ذهنی (احساس امنیت ناشی از ایمان به خدا و باورهای دینی) در قرآن آمده است که پیامبران بزرگ الهی برای هدایت بشر و تأمین نیازهای اساسی آنان از جمله امنیت اقوام خود و مردم ساکن در سرزمین‌ها را به منظور رسیدن به احساس امنیت، به آوردن ایمان به خدا و انجام کار خیر و شایسته دعوت می‌نمودند و همه آنها معاد را به عنوان روزی که به اعمال نیک و بد انسان در محضر عدل الهی رسیدگی خواهد شد، بشارت می‌دادند (سلیمانی، ۱۳۷۶: ۳۱۱).

امروز مفهوم امنیت تحول یافته و دارای ابعاد تازه‌ای شده است. به گونه‌ای که دولت‌ها امنیت را در توسعه و نه اسلحه، سراغ می‌گیرند؛ یعنی به جای تأکید انحصاری بر امنیت داخلی به تأکید بیشتر بر امنیت مردم و به جای امنیت نظامی به امنیت در توسعه انسانی، نظر دارند.

امنیت اجتماعی با موضوع هویت و مرجع گروه‌ها و طبقات اجتماعی از همین جا در غرب شکل گرفت و در ادبیات امنیتی غرب پس از جنگ جهانی دوم به صورت رسمی وارد گردید. امنیت اجتماعی و مفاهیم دیگری چون امنیت انسانی، امنیت شهروندی و غیره در ادبیات نظری جوامع مشرق زمین به خصوص کشور ایران، سابقه چندانی ندارد. هر چند در بررسی‌های تاریخی و پس از ظهور اسلام، مصادیق امنیت اجتماعی در ادبیات دینی و ملی ایران کاملاً قابل استخراج می‌باشد، اما عنوان این سطح از امنیت بیش از سه دهه در کشور، قدمت ندارد و اوج پرداختن و توجه به آن پس از پیروزی انقلاب اسلامی صورت گرفته است. این نکته حائز اهمیت است که اندیشمندان و صاحب‌نظران داخلی تعاریف دقیقی از امنیت اجتماعی ارائه نداده‌اند. در نتیجه مرزهای مفهومی این سطح از امنیت با سطوح دیگر آن کاملاً تفکیک نشده است و هر یک به زعم و رویکرد و برداشت خود آن را بررسی کرده‌اند. هر چند در تحقیقات علمی و پژوهشی مرتبط با موضوع نیز این مسئله پیرامون تأثیر عوامل و پدیده‌های اجتماعی بر امنیت اجتماعی، تدوین و ارائه گردیده است.

بیان مسئله

نیروی انتظامی به رغم تغییر رویکرد از تهدید محوری به جامعه محوری طی سال‌های اخیر و روی آوردن به روش‌های نرم افزاری در تأمین امنیت، نتوانسته است از کلیه ظرفیت‌ها و سرمایه‌های بالقوه موجود اجتماعی در تولید، حفظ و ارتقای امنیت اجتماعی استفاده نماید. چرا که امنیت حاصل تولید نهادها، سازمان‌ها و تشکلهای غیر دولتی، بخش خصوصی و مردم است و نیروی انتظامی به عنوان یک سازمان اجتماعی، وظیفه تولید و تأمین بخشی از امنیت اجتماعی را به عهده دارد. وجود عوامل متعدد تأثیرگذار بر امنیت اجتماعی از یک طرف و عواملی از جمله: پایین بودن میزان احساس امنیت در مقوله‌های جانی، مالی، روانی و اخلاقی؛ ضعف در انجام وظیفه و ایفای نقش توسط نهادها، سازمان‌های دولتی و خصوصی در تأمین امنیت اجتماعی؛ ضعف در استفاده از ظرفیت‌های مشارکت مردمی و جلب آن در تأمین امنیت؛ مشخص نبودن دقیق مرزهای مفهومی و ادبیات امنیتی در سطوح مختلف امنیت از جمله امنیت عمومی، اجتماعی و فردی در مأموریت‌های ناجا؛ ضعف در تعیین دقیق مسئولیت‌ها و وظایف ناجا و سایر نهادها در مقوله امنیت اجتماعی و نحوه ارتباط آن نهادها با ناجا؛ خلأ پیش‌بینی ساختار مناسب برای تأمین امنیت اجتماعی در قانون ناجا؛ ضعف در بهره‌گیری از سرمایه‌های اجتماعی توسط ناجا و نهادهای تولید کننده امنیت؛ فقدان الگوی بومی شده منطبق بر شاخص‌های خاص امنیت اجتماعی در جامعه مردم سالار دینی ایران، از سویی دیگر عمده‌ترین مسائل و چالش‌های موجود ناجا در تأمین امنیت اجتماعی می‌باشد که این تحقیق تلاش دارد بخشی از آنها را بررسی و تحلیل نماید.

اهمیت و ضرورت تحقیق

امنیت اجتماعی در بین جوامع و دولت‌ها از اهمیت چشمگیری برخوردار بوده و همواره اهتمام به آن در دستور کار نمایندگان مردم که زمام امور را در دست دارند، قرار دارد و سالانه هزینه‌های هنگفتی برای تأمین آن صرف می‌شود. به طور کلی تأمین امنیت اجتماعی در جامعه، موجب تقویت امنیت ملی می‌گردد. چرا که مشارکت مردم با رضایت‌مندی و

تکریم آنان توسط نیروی انتظام بخش جامعه، موجب تأمین امنیت پایدار و متکی بر حکومت مردم سالار دینی شده و بسترهای لازم توسعه و رفاه در جامعه را فراهم می‌نماید. مجموعه‌ی این ملاحظه نشانگر اهمیت موضوع امنیت اجتماعی برای جامعه مردم سالار دینی ایران، می‌باشد (غفور زاده، ۱۳۸۷: ۲۵). همچنین ضرورت تولید ادبیات و مبانی نظری برای امنیت اجتماعی و نیازمندی به روش اجرایی تأمین امنیت اجتماعی در جامعه دینی نیز از مهم‌ترین ضرورت‌های تحقیق است.

اهداف تحقیق

هدف اصلی، شناخت نقش‌های (اصلی‌ترین مأموریت) های ناجا در تأمین امنیت اجتماعی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

اهداف فرعی

- شناخت نقش ناجا در تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد پیش‌گیری از وقوع جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی؛
- شناخت نقش ناجا در تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی؛
- شناخت نقش ناجا در تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد رعایت حقوق شهروندی؛
- شناخت نقش ناجا در تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها، بخش خصوصی و مردم؛
- شناخت نقش ناجا در تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد ارائه خدمات اجتماعی؛
- شناخت نقش ناجا در تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد رضایت‌مندی از عملکرد پلیس.

فرضیات تحقیق

فرضیه اصلی: بین نقش ناجا و امنیت اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

- بین نقش ناجا و امنیت اجتماعی با رویکرد پیشگیری از وقوع جرایم و ناهنجاری‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد؛
- بین نقش ناجا و امنیت اجتماعی با رویکرد نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد؛
- بین نقش ناجا و امنیت اجتماعی با رویکرد رعایت حقوق شهروندی رابطه معنی‌داری وجود دارد؛
- بین نقش ناجا و امنیت اجتماعی با رویکرد تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها، بخشی خصوصی و مردم رابطه معنی‌داری وجود دارد؛
- بین نقش ناجا و امنیت اجتماعی با رویکرد ارائه خدمات اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد؛
- بین نقش ناجا و امنیت اجتماعی با رویکرد رضایت‌مندی از عملکرد پلیس، رابطه معنی‌داری وجود دارد.

مفاهیم و اصطلاحات

امنیت اجتماعی

تأمین بخشی از وظایف ایجابی دولت در تحصیل امنیت است که توسط نیروی انتظامی به عنوان نماینده قانونی دولت در قالب وظایف و مأموریت‌ها، صورت می‌پذیرد تا موجب مصونیت (فقدان جرم و جنایت) و آسودگی خاطر (احساس امنیت) اعضای جامعه در فعالیت‌های روزمره اجتماعی، محل‌های کسب و کار و تردد، زندگی خصوصی، تعاملات اجتماعی، حفظ ارزش‌های دینی و ملی، تأمین بخشی از رفاه، آسایش و در نهایت ارتقای منزلت اجتماعی آنان در شبکه‌ی تعاملات اجتماعی گردد (مؤلف، ۱۳۸۹: ۸).

پیشگیری

پیشگیری به معنی احتراز و حذر کردن و محفوظ داشتن آمده است. این اصطلاح امروز در بهداشت، پزشکی، تأمین اجتماعی، کار، شغل و زندگی بیشتر مصطلح است، اما به دلیل پیچیدگی و گستردگی مشکلات و مسایل اجتماعی به مفهوم عام به میان می‌آید و حجیت و اهمیت پیشگیری از طریق شناسایی محققانه، ضرورت می‌یابد. به مجموعه شیوه‌هایی نیز گفته می‌شود که به منظور پیشگیری از بروز و انتشار یک یا چند نوع بیماری مسری به کار برده می‌شود. در مطالعات و تحقیقات اجتماعی، پیشگیری جهت بسیج مجموعه اعمال و تدابیر منظم، منتظم و سازمان یافته‌ای است که هدف آن جلوگیری از تکوین، ظهور و بروز مسائل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، تربیتی و بهداشتی است (آراسته خو، ۱۳۸۱: ۳۷۰).

حقوق شهروندی

به مجموعه‌ای از حقوق مدنی، سیاسی و اجتماعی شهروندان اطلاق می‌شود که امکان تملک دارایی‌ها، التزام به قراردادها، آزادی‌های حزبی، آزادی فکر و اندیشه، فعالیت‌های اقتصادی، حق انتخاب کردن و انتخاب شدن، بهره‌مندی از حداقل استاندارد رفاهی و اقتصادی، تأمین اجتماعی و حق حیات طبیعی و اجتماعی را فراهم می‌سازد (موسوی، ۱۳۸۲: ۹۳).

انضباط اجتماعی

انضباط در لغت به معنای سامان گرفتن، نظم و ترتیب، درستی و عدم هرج و مرج است (دهخدا، ۱۳۷۷: ۹۳). و در اصطلاح حقوقی به مفهوم رعایت کردن مقررات در محیط خانه، مدرسه و اجتماع را گویند. این واژه در اصطلاح حقوق اداری، اطاعت از اوامر قانونی مافوق در امور اداری تعریف می‌شود (جعفری لنگرودی، ۱۳۶۸: ۹۴).

خدمات اجتماعی

تسهیلات مورد انتظار مردم در زمینه‌های انتظامی، امنیتی، رفاهی و ... را که بخشی از حقوق شهروندی آنان می‌باشد و در راستای تأمین رفاه، آسایش و اطمینان خاطر آنان از سوی

نهادهای اجتماعی به منظور جلب رضایت و ارتقای منزلت اجتماعی آنان ارائه می‌گردد. این گونه خدمات به هر میزان دارای کیفیت مطلوب، صادقانه، دلسوزانه و در جهت رفع نیازهای مردم باشد، در تحکیم انسجام اجتماعی باشد، مطلوب‌تری دارد (تعریف مؤلف در برداشت از مبانی نظری رساله: ۱۳۸۹).

مبانی نظری

دیدگاه‌های حضرت امام (ره) پیرامون امنیت اجتماعی در کلام امام خمینی (ره) سخنانی می‌توان یافت که بر حفظ و امنیت حریم خصوصی انسان‌ها تأکید شده است. امام خمینی (ره) در فرمانی که در ۲۴ آذر ۱۳۶۱ خطاب به قوه قضاییه و دیگر ارگان‌های اجرایی در مورد اسلامی شدن قوانین و عملکردها صادر نمودند، درباره عدم دخالت در حوزه خصوصی و امنیت شهروندان، و آزادی‌های شخصی و فردی آنها به ویژه امنیت قضایی به مواردی تصریح می‌کنند که گویای دیدگاه و اندیشه ایشان در مناسبات امنیت و آزادی است. در این نامه، به دولت و کارگزاران حکومتی دستور می‌دهند که امنیت در حوزه خصوصی افراد را به دلیل لزوم اسلامی کردن تمام ارگان‌های دولتی به ویژه دستگاه‌های قضایی و لزوم جانشین شدن احکام ا. در نظام حکومت اسلامی به جای احکام طاغوتی رژیم سابق رعایت کنند. پاره‌ای از بندهای نامه مذکور، که به فرمان هشت ماده‌ای نیز مشهور شده است، به اختصار عبارت است از:

- ۱- احضار و توقیف افراد بدون حکم قاضی که براساس موازین شرعی است، جایز نیست و تخلف از آن موجب تعزیر می‌شود؛
- ۲- تصرف در اموال منقول و غیرمنقول افراد، بدون حکم شرعی، مجاز نیست. ورود به مغازه و محل کار و منازل افراد بدون اذن صاحبان آنان برای جلب یا به نام کشف جرم و ارتکاب گناه، ممنوع است؛
- ۳- شنود تلفن‌ها و استماع ضبط صوت دیگران به نام کشف جرم جایز نیست. علاوه بر این تجسس درباره گناهان دیگران و دنبال کردن اسرار مردم ممنوع و فاش کردن اسرار آنان جرم و گناه است؛

۴- تجسس در صورتی که برای کشف توطئه و مقابله با گروه‌های مخالف نظام اسلامی که قصد براندازی دارند و کار آنها مصداق افساد در زمین است انجام شود، مجاز است. البته در صورت جواز تجسس باید ضوابط شرعی رعایت شود و یا با دستور دادستان باشد زیرا تعدی از حدود شرعی است؛

۵- هنگامی که مأموران قضایی از روی خطا و اشتباه وارد منزل و محل کار شخصی و خصوصی افراد شوند و با آلات لهو، قمار، فحشا و مواد مخدر برخورد کنند، حق ندارند آن را افشا نمایند. و هیچ کس محق نیست حرمت مسلمانان را هتک کند. و نیز فرمودند:

«باید ملت از این پس که حال استقرار و سازندگی است، احساس آرامش و امنیت کنند و قوای نظامی، انتظامی، سپاه پاسداران و کمیته‌ها را موجب آسایش و امنیت خود و کشور بدانند و این امور بر عهده همگان است و کار بستن آن موجب رضای خداوند، سعادت دنیا و آخرت است و تخلف از آن موجب غضب خداوند قهار و عذاب آخرت و تعقیب و جزای دنیوی است» (صحیفه نور، ج ۱۷: ۱۴۲)

موارد مذکور گویای نظر صریح و مکتوب امام خمینی (ره) درباره حقوق مردم در حوزه خصوصی و شخصی است. در موارد شمرده شده، مردم از امنیت و آزادی برخوردار هستند و حتی با احکام قضایی نیز این امنیت و آزادی سلب شدنی نیست، مگر در موارد مشهود و نیز مواردی که ضوابط شرعی و قانونی در آنها به طور کامل لحاظ شود. شاخصه‌های امنیت اجتماعی و راهکارهای ایجاد آن از نظر امام خمینی (ره) عبارت است از:

- الف- اطمینان بخشیدن به مردم؛
- ب- احترام به مال و آبروی مردم و حفاظت از آن؛
- ج- حفظ حریم مردم و مبارزه با مظاهر فساد؛
- د- تعامل با سایر قوای مسلح برای ایجاد امنیت؛
- ه- همگامی با مردم در ایجاد نظم و امنیت.

توصیه‌های امام خمینی (ره) به حافظان امنیت

• «آن که می‌خواهد با ناامنی مبارزه کند، خود باید درونی امن و به دور از ناپاکی و شرارت داشته باشد»؛

• «تا ما خودمان را اصلاح نکنیم، نمی‌توانیم بگوییم که ما یک اشخاصی هستیم که برای خدا داریم کار می‌کنیم و می‌خواهیم مردم را اصلاح کنیم»؛

• «الآن ما مکلفیم، همه‌مان مسئولیم، نه مسئول برای کار خودمان مسئول کارهای دیگران هم هستیم. کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیت، همه باید نسبت به هم رعایت بکنند همه باید نسبت به دیگران» (غفورزاده، ۱۳۸۸: ۵۴).

دیدگاه‌های مقام معظم رهبری پیرامون امنیت اجتماعی

اهم دیدگاه مقام معظم رهبری در توصیف امنیت اجتماعی، امنیت اخلاقی و احساس امنیت به شرح زیر می‌باشد.

الف- تعاریف

• امنیت در جامعه متعلق به همه است، پلیس نیز متعلق به همه مردم می‌باشد، تنها کسانی باید احساس ناامنی کنند که درصددند امنیت مردم را متزلزل کنند و بر آن آسیب وارد نمایند؛

• امنیت یکی از اساسی‌ترین و اصلی‌ترین نیازهای یک ملت و کشور است. مهم‌ترین مشکل برای یک کشور وقتی به وجود می‌آید که در محیط کار، زندگی، تحصیل و در فضای عمومی جامعه، مردم احساس امنیت نکنند؛

• امنیت یک مقوله اساسی است. امنیت اجتماعی، فردی، امنیت در همه محیط‌های زندگی، امنیت فکری و معنوی و روانی، همه اینها جزء انتظارات مردم است؛

• بنده باز هم با صدای بلند اعلام می‌کنم که مسئولان کشور در قوای سه‌گانه، با فقر، فساد و تبعیض در این مملکت مبارزه کنند و اگر بخواهند وضع امنیت کشور را، وضع معیشت مردم را تأمین کنند، راهش مبارزه با همین‌هاست؛

• بزرگ‌ترین خصوصیت و نیاز اجتماعی جامعه، چند خصوصیت است؛ یکی از این چند خصوصیت امنیت است، اگر امنیت نباشد، بسیاری از خیرات جامعه از آن جامعه رخت بر خواهد بست، امنیت را در بخش عظیمی از زندگی و حیات اجتماعی و فردی مردم، نیروی انتظامی تأمین می‌کند. این را باید نعمتی از خدا متوجه خود بدانید؛

• معنای امنیت اجتماعی این است که مردم در محیط کار و زندگی خود، احساس خوف، تهدید و ناامنی نکنند. این مسئله خیلی مهم است. آحاد ملت برای این که بتوانند در محیط کسب و کار، فعالیت اجتماعی و زندگی خصوصی، کار صحیح خود را انجام دهند و حتی به عبادت خدا با دل آرام و خاطر جمع مشغول باشند، محتاج امنیت هستند. برای تأمین این نیاز عمومی لازم است که از طرف حاکمیت اعمال قدرت شود. حکومت اسلامی که مظهر قدرت الهی و قدرت مردم در جامعه است، باید با اقتدار این خواسته عمومی انسان‌ها را تأمین کند؛

• امنیت اخلاقی یکی از مهم‌ترین مقولاتی است که مردم به آن احتیاج دارند. ناامنی اخلاقی این است که مردم در محیط جامعه و در کوچه و خیابان نتوانند طبق اعتقادات و دین و ایمان خود آسوده و بی دغدغه حرکت کنند و با منازری مواجه شوند که وجدان دینی آنها را آزرده می‌کند و تأثیر اخلاقی به روی جوانان آنها می‌گذارد. باید از امنیت فرهنگی و اخلاقی مردم دفاع کنید (خطاب به ناجا)؛

• احساس امنیت عمومی در سطح جامعه از مهمترین نیازهای اساسی ماست، احساس امنیت یعنی این که مردم در محیط‌های شخصی و اجتماعی، کسب و کار و محیط‌های عبادت، هنگام تفریح، مسافرت، بیم و خوف و هراس نداشته باشند و وجود نیروی انتظامی امنیت این اطمینان خاطر را در آنها ایجاد کند (برگرفته از فرازهای فرمایشات رهبری).

ب- مهم‌ترین توصیه‌های مقام معظم رهبری به نیروی انتظامی در تأمین امنیت

اجتماعی، امنیت اخلاقی و احساس امنیت (انتظارات)

• تأمین و حفظ امنیت اسلامی و شهروندی مردم؛

- پلیس به عنوان نماد تأمین احساس امنیت مردم؛
- خدمت‌گزاری به مردم و ارائه خدمات امنیتی، انتظامی و رفاهی به صورت صادقانه، دلسوزانه و مخلصانه به مردم؛
- پلیس به عنوان مظهر اقتدار قدرت، عزت و رحمت حاکمیت به مردم؛
- پلیس به عنوان مأمن، ملجأ و پناهگاه و امنیت مردم در تأمین امنیت؛
- دینداری و پایبندی به اصول و گسترش روح ایمان و تقوا در کلیه رده‌های پلیس؛
- قانونمندی و رعایت حقوق مردم در تأمین امنیت؛
- کلان‌نگری در امنیت و تأمین امنیت همه مردم کشور؛
- صیانت نفس، رعایت تقوا و مراقبت از خود در برابر نفوذ فرهنگی و اخلاقی دشمن؛
- جلب رضامندی مردم با ارائه‌ی خدمات مطلوب و تأمین امنیت؛
- هوشیاری، دقت، مراقبت، قاطعیت، سرعت عمل، پیگیری در انجام مأموریت‌ها؛
- حفظ و مراقبت از همدیگر (نهادهای و نیروهای مسلح) و تعامل و اعتماد به هم در انجام مطلوب مأموریت‌ها؛
- پیشگیری از جرم با تقویت حضور مقتدرانه در همه نقاط کشور؛
- دفاع از امنیت اخلاقی، معنوی و فرهنگی مردم؛
- حفظ ارزش‌ها و اشاعه آن در جامعه؛
- سالم‌سازی محیط اجتماعی مردم؛
- رعایت اصول اخلاقی و اخلاق اسلامی در انجام مأموریت‌ها و وظایف؛
- عدم افراط در واگذاری برخی مأموریت‌های اصلی به بخش خصوصی؛
- ارتقای کارآمدی، قابلیت‌ها و توانمندی در تأمین امنیت مردم؛
- جلب اعتماد و مشارکت دادن مردم در امور محوله؛
- هدف‌گذاری و شاخص‌بندی و رصد کردن آن در تأمین امنیت جامعه؛
- الگوبودن و تأثیر در خلیقات مردم در رعایت هنجارها؛

- حفظ آبرو، عرض و حیثیت مردم در انجام مأموریت‌ها.

امنیت اجتماعی از منظر قانون اساسی

تأمین امنیت اجتماعی از وظایف مهم نظام سیاسی و دولت به حساب می‌آید. حوزه و گستره امنیت اجتماعی، بستگی به تصویری دارد که نظام سیاسی از دولت و ساختار و هدف خود می‌دهد. از آنجا که محور اصلی در این بحث، قانون اساسی جمهوری اسلامی است و در این زمینه به بررسی جایگاه امنیت اجتماعی در قانون اساسی پرداخته شده است. با توجه به اندیشه سیاسی اسلام و لزوم هدایت و به سعادت رساندن مردم، انقلاب و ایدئولوژی انقلاب اسلامی، حوزه‌های امنیت اجتماعی در ابعاد قضایی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و انتظامی قابل ترسیم است که بیانگر جامعیت نظری، گستردگی و حداکثری دولت در نظام اسلامی است.

از این جهت، حقوقی که در قانون اساسی جمهوری اسلامی برای انسان ترسیم شده از لحاظ نظری جامعیت دارد و تمام حقوق و نیازهای انسان را تحت الشعاع قرار می‌دهد. این حقوق که در ارتباط با اجتماع، نظام سیاسی و جمع است، حوزه «امنیت جامعه» است. این حقوق باعث امنیت بخشی به جامعه، حداقل از لحاظ نظری می‌شود. پس به طور کلی در نظام جمهوری اسلامی با توجه به قانون اساسی از یک طرف سطح توقع و انتظارات مردم بالا می‌رود و از طرفی سطح و حوزه امنیت و آرامش آنها گسترده می‌شود. در این زمینه چون دولت و نظام سیاسی خود را متصدی امور متفاوت مردم معرفی کرده، برای مردم، آسایش ذهنی و روانی به وجود می‌آورد.

با نگاهی به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نظریه «نهادگرایی»، در حوزه‌های متفاوت حقوقی و قضایی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و انتظامی اصول و حقوقی به اجتماع و دولت جمهوری اسلامی مربوط می‌شود و جزء اهداف جامعه نظام سیاسی قرار گرفته و برای مردم و افراد جامعه و اجتماع امنیت بخش است و از آنجا که به جامعه و نظام سیاسی ارتباط پیدا می‌کند و در جمع و اجتماع مطرح می‌شود و تأثیر دیگران بر آنها بیش

از تأثیر خود فرد، است در بر آوردن یا عدم بر آوردن آنها در زیر مجموعه امنیت اجتماعی آورده شده‌اند. که در پنج حوزه زیر می‌باشد:

۱- حوزه حقوقی و قضایی؛

۲- حوزه اقتصادی؛

۳- حوزه فرهنگی و اجتماعی؛

۴- حوزه سیاسی و اداری؛

۵- حوزه نظامی.

امنیت اجتماعی از منظر سند چشم انداز بیست ساله

با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتوی ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه‌ریزی شده و مدیریت جمعی و در مسیر تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی، در چشم انداز بیست ساله؛ «ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل».

جامعه ایرانی در افق این چشم‌انداز، چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت:

- توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی؛

- برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی؛

- امن، مستقل و مقتدر با سامانه دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت؛

- برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب؛
- الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای براساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)؛
- دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان براساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.

نظریه همبستگی امیل دورکیم و امنیت اجتماعی

همبستگی به عنوان مهم‌ترین عامل تعیین کننده و خلاق در جامعه است و عنصر اصلی تداوم، حیات اجتماعی، نظم اخلاقی می‌باشد و شامل مجموعه‌ای از قواعد است که بر روابط اجتماعی حکم فرماست. در نتیجه امنیت اجتماعی معلول نظم اخلاقی یا اخلاقیات مشترک است به گونه‌ای که با حضور ارزش‌ها و باورهای مشترک افزایش می‌یابد (آرون، ۱۳۷۰: ۳۶۹).

نظریه روپنا - زیربنای مارکس و امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی در ارتباط با کار معنا و مفهوم می‌گیرد، چرا که انسان به موازی کارش امکان تعریف می‌یابد و امنیت اجتماعی به شرایطی اطلاق می‌شود که حرف و مشاغل گوناگون، استقلال و آزادی عمل خود را حفظ نموده و با اختیار در تنظیم روابط تولیدی قادر به حمایت و دفاع از اعضای فرد در مقابل تهدیدها و آسیب‌های مختلف می‌باشد. امنیت اجتماعی یعنی حفظ نیروهای تولیدی در شرایطی که افراد در عرصه‌های متعدد و متنوع روند تولید بتوانند به انسان بودن خود جامه عمل بپوشانند (کیوستیو، ۱۳۷۸: ۴۵).

نظریه سیستمی تالکوت پارسونز و امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی با حفظ و ادامه توانایی نهادهای جامعه برای انجام وظایف کارکردیشان فراهم می‌شود، یعنی امنیت اجتماعی با ایجاد و حفظ شرایطی، بسترهای لازم را برای کارکرد نهادهای اجتماعی فراهم نموده تا در انسجام جامعه نقش ایفا نمایند. امنیت اجتماعی از نهادهای جامعه‌پذیر ریشه گرفته و اعتماد، اطمینان، همکاری، همیاری از جمله شاخص‌های آن بوده و زور و قدرت در امنیت اجتماعی ابزار کارآمد نخواهد بود، بلکه ابزارهای اطلاع‌رسانی و آموزش مفید می‌باشند. از نظر پارسونز مهم‌ترین بعد امنیت اجتماعی، امنیت فرهنگی است که خرده نظام‌های اجتماعی به آن احتیاج دارند (ترنر، ۱۳۷۳: ۸۱).

امنیت اجتماعی از نظر چلبی

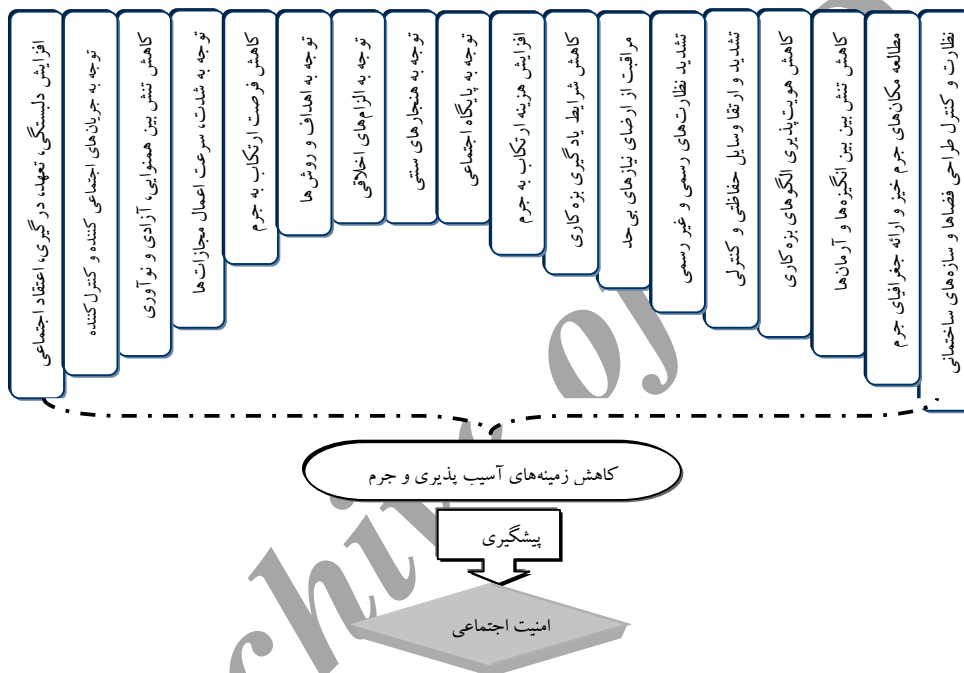
امنیت اجتماعی از طریق پیگیری حوادث بی ثبات قابل سنجش است که در ارتباط با پایگاه اجتماعی افراد، نقش‌ها و منزلت اجتماعی قابل شناخت خواهد بود (چلبی، ۱۳۷۵: ۱۰).

تئوری امنیت اجتماعی بوزان

بوزان امنیت اجتماعی را با قابلیت‌ها و توانمندی‌های یک جامعه در راستای حفاظت از الگوهای سنتی، زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی شاخص‌سازی کرده است. وی حفاظت از عناصر اصلی انسجام اجتماعی را شرط تحقق امنیت برای بقا و تداوم جامعه می‌داند. از نظر وی امنیت اجتماعی یکی از ابعاد امنیت از جمله اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، نظامی و زیست محیطی است که اهمیت آن مانند هر بعد دیگر است. مجری امنیت اجتماعی از نظر بوزان، گروه‌های قومی، مذهبی و زبانی بزرگ که در تعامل یا تقابل دولت ملی می‌باشند، است (نویدنیان، ۱۳۸۲: ۶۵).

جمع‌بندی نظرها

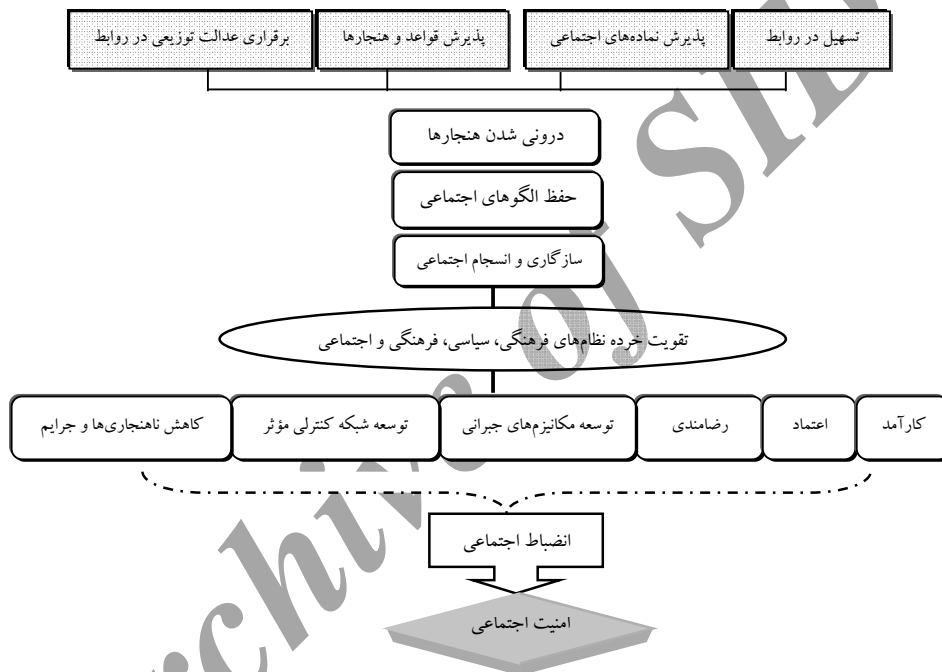
جمع‌بندی نظرهاى مربوط به پیشگیری از جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی با توجه به تئوری‌های مطرح شده در رویکرد پیش‌گیری از جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی، نتیجه زیر حاصل گردیده است:

جمع‌بندی رویکرد حفظ انضباط اجتماعی

با توجه به تئوری‌های مطرح شده توسط هابز، دورکیم، پارسونز و سایر نظریه پردازان این حوزه شاخص‌هایی نظیر: رعایت و پذیرش هنجارها و ارزش‌های اجتماعی، تسهیل در مناسبت‌های اجتماعی، حفظ الگوهای اجتماعی، تقسیم کار، تفکیک مهارت‌ها و تخصص، سازگاری و انطباق با محیط اجتماعی، کارآمدی، رضامندی، اعتماد، وجود مکانیزم‌های جبرانی، وجود شبکه کنترلی مؤثر، پایین بودن میزان ناهنجاری‌ها و جرایم، پذیرش نمادها

و برقراری عدالت در ارتباط با خرده نظام‌های فرهنگی اجتماعی، سیاسی و اقتصادی با اولویت‌ها و مراتب زیر در تأمین امنیت اجتماعی مؤثر می‌باشند. چنانچه این عوامل موجب نظم ارتباطی، هنجاری، نمادین و عدالت توزیعی بین خرده نظام‌ها شود، در نتیجه می‌توان انتظار داشت امنیت در جامعه ساری و جاری گردد. این روند را می‌توان در نمودار زیر نشان داد.

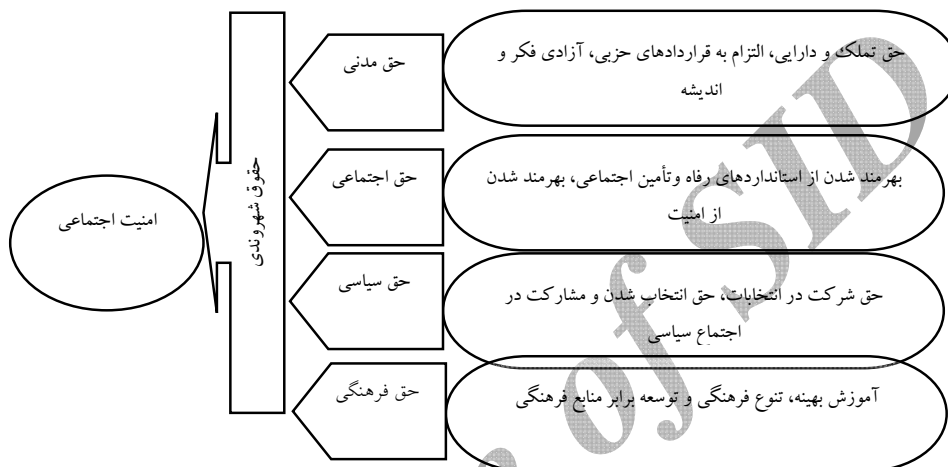

جمع‌بندی رویکرد حقوق شهروندی

باتوجه به تئوری‌های مطرح شده: تی. اچ مارشال، برایان ترنر، جنی فریدن، هیتر و اسمیت عواملی نظیر: حق تملک و دارایی، التزام به قرارهای حزبی، آزادی فکر و اندیشه، بهره‌مند شدن از استانداردهای رفاه و تأمین اجتماعی، بهره‌مند شدن از امنیت، تعهدهای اجتماعی، ارزش‌های مدنی، توسعه منابع فرهنگی، مردم سالاری، تنوع فرهنگی، نظم، رفاه و تأمین اجتماعی، مشارکت مدنی، تخصیص منابع کمیاب، حقوق قانونی تضمین شده، مشارکت

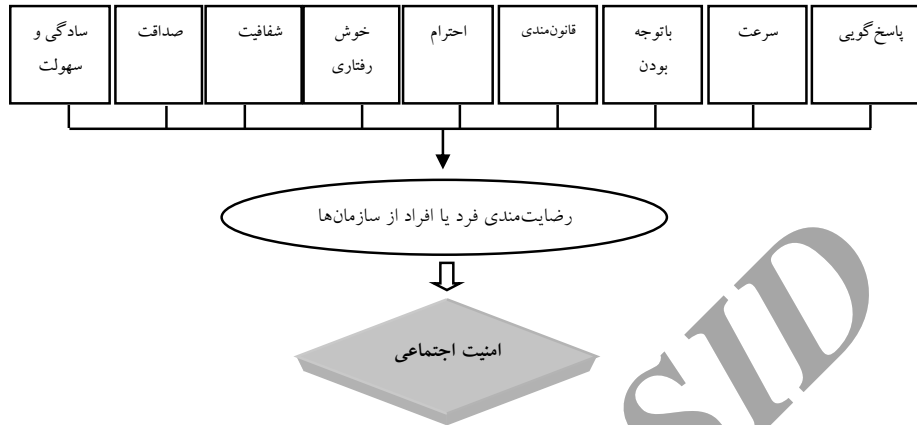

در اجتماع سیاسی، استانداردهای خاص از عمل شایسته، عضویت در گروه‌ها و انجمن‌ها، برابری و عدالت، مهارت‌های اجتماعی، آموزش‌های بهینه، موجب افزایش حقوق شهروندی در جامعه می‌شود. بنابراین برای فهم بیشتر این روابط نمودار زیر را ارائه می‌نمایم:

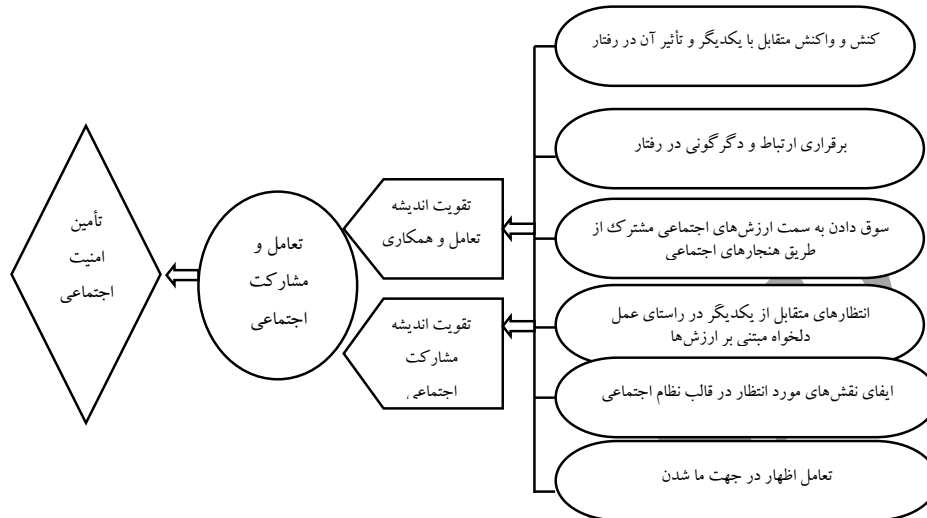
جمع‌بندی تئوری‌های رضامندی در بخش عمومی و ارائه مدل

در جمع‌بندی مطالب خدمات اجتماعی ملاحظه می‌شود که نظریه پردازان، ابعاد مختلفی، نظیر: قابلیت اعتماد، پاسخ‌گویی، اطمینان، دل‌سوزی، تعهد، احترام، ارزیابی، ارتباطات، اعتبار، مسئولیت، حفاظت، ملموس و قابل فهم بودن مشتری، صداقت، سرعت، ادب و نزاکت، فروتنی، مؤجز بودن، کامل بودن، پاکیزه بودن، وضوح، صحیح بودن، باتوجه بودن، شفافیت، صحت، زیبایی رفتار ارائه‌کننده خدمات، قانون‌مندی، سادگی و سهولت، انعطاف‌پذیری، طرح‌ریزی برنامه‌ها و خدمات جدید، نوآوری در خدمات موجود، بهبود مستمر در کلیه فرایندهای خدماتی موجود، کنترل روزانه فرایندهای خدماتی و... را برای استقرار مدیریت کیفیت جامع در بخش عمومی تعریف و ابراز نموده‌اند.

جمع‌بندی رویکرد تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها، بخش خصوصی و جلب مشارکت مردمی

طبق تئوری رویتر هارت، پلیز، تالکوت پارسونز، چلبی، فوکویاما، عمل‌گرایان عواملی چون: مشارکت اجتماعی، سرمایه اجتماعی و اعتماد اجتماعی، فرهنگ، ارتباط، کنش‌های هنجاری و ارتباط آن با ارزش‌های اجتماعی، نقش اجتماعی، تعامل بین فرد، جامعه و داشتن اطلاعات لازم را برای تعامل و مشارکت امری ضروری می‌دانند به طوری که مجموعه عوامل برشمرده در بالا شرایطی را ایجاد می‌کند که ارتباط دو طرفه و توأم با رضامندی کامل در بین افراد، نهادهای مسئول و گروه‌های اجتماعی در راستای تأمین امنیت ایجاد گردد. از این رو برای فهم بیشتر این روابط نمودار زیر ارائه می‌شود.

جمع‌بندی نظریات امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته دارای ابعاد عینی، ذهنی، روانی و فرهنگی است که این ابعاد از مستندهای بالادستی و برداشت از نظر صاحب نظران غربی و اسلامی استخراج گردیده است. هر یک از ابعاد مورد نظر دارای گویه‌هایی می‌باشند که این گویه‌ها قابل اندازه‌گیری بوده و نقش آنها در ساختن بعد مورد نظر و نهایتاً در تأمین امنیت اجتماعی کاملاً برجسته بوده و در مجموع برآیند شاخص‌ها منجر به احساس امنیت در جامعه و مردم می‌گردد.

منظور از بعد عینی، کاهش یا فقدان جرم و جنایت و نهایتاً ناهنجاری‌های اجتماعی است که از مهم‌ترین شاخص‌های وجود امنیت در جامعه می‌باشد. نقش پلیس در کنترل جرایم و سالم‌سازی محیط اجتماعی با انجام اقدام‌های پیشگیرانه و بازدارنده نقشی مؤثر بر امنیت می‌باشد.

منظور از بعد عینی، آن بعد از امنیت اجتماعی است که با احساس و ادراک عموم در بود و نبود امنیت مستقیماً سر و کار دارد. شاخص‌های این بعد از امنیت دقیقاً بر امنیت اجتماعی مؤثر می‌باشد و به رضامندی یا عدم رضایت مردم از پلیس ارتباط مستقیم دارد،

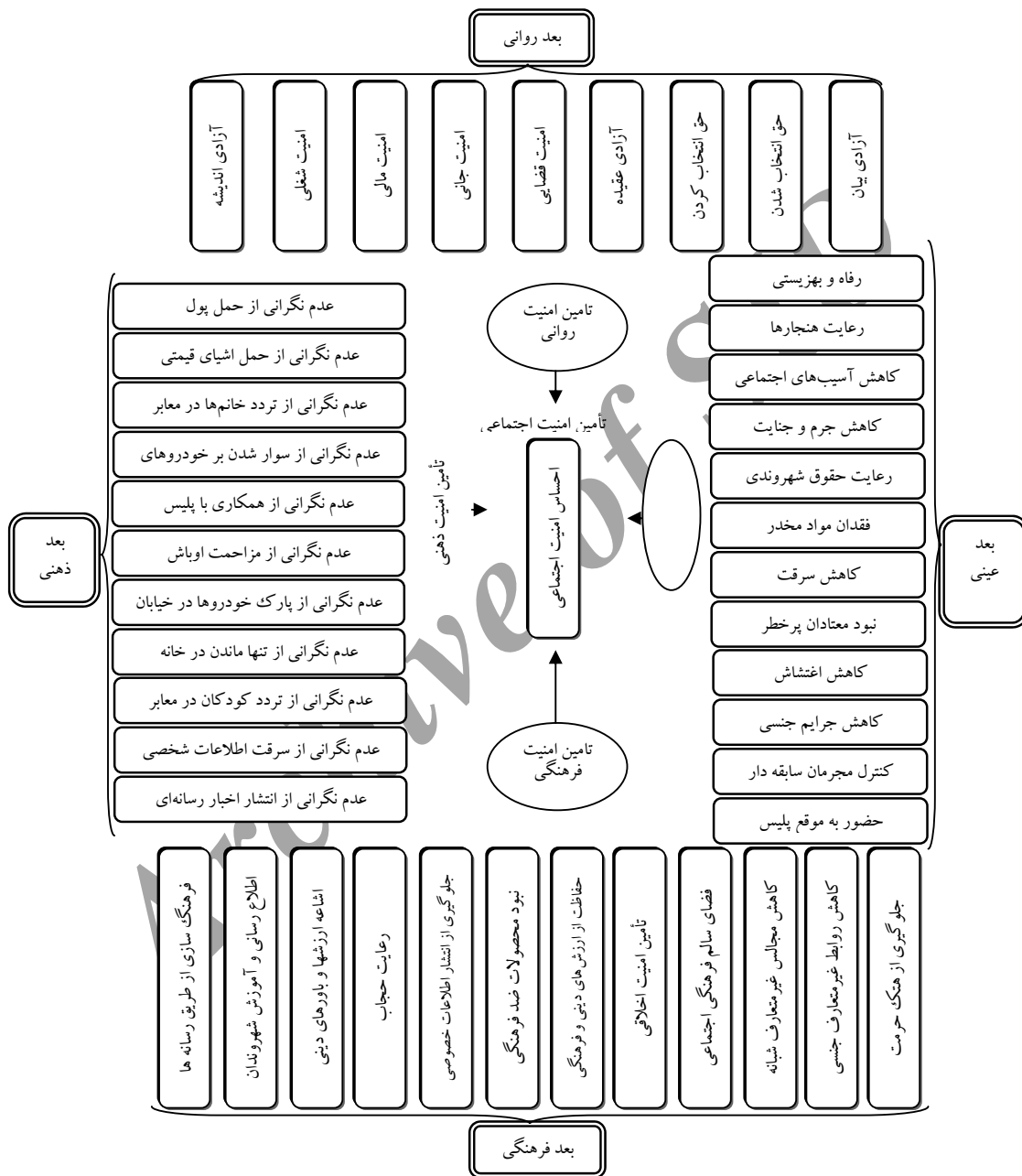

ضمناً کارآمدی و توانمندی پلیس در ایجاد امنیت اجتماعی، ارتباط مستقیم با احساس امنیت مردم از وجود و یا عدم وجود امنیت دارد. بعد فرهنگی امنیت اجتماعی به طور دقیق مربوط به وجود ارزش‌ها، باورها و اعتقادهای دینی مردم بوده و در حال حاضر به عنوان جدی‌ترین مشکل در بحث امنیت اجتماعی است، تأکید حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری دقیقاً حفاظت از بعد از امنیت فرهنگی بوده و بزرگ‌ترین وظیفه‌ی نیروی انتظامی را حفظ ارزش‌ها عنوان نموده‌اند.

آخرین بعد امنیت اجتماعی بعد روانی است که به امنیت جان، مال، شغل، اندیشه، آزادی، امنیت قضایی و انتظامی افراد جامعه مربوط می‌شود که مرتبط با حاکمیت و نهادهای آن در تأمین امنیت اجتماعی مردم می‌گردد و شاخص‌های آن نیز قابل اندازه‌گیری می‌باشد.

Archive of SID

مدل مورد نظر امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی یکی از ابعاد امنیت ملی است که نیروی انتظامی به عنوان نماینده حاکمیت در بخش امور انتظامی جامعه، مسئولیت تأمین و برقراری آن را در جامعه عهده‌دار می‌باشد. مهم‌ترین مأموریت‌های این نیرو استخراج شده از مستندهای بالادستی و قوانین جاری در تأمین این بعد از امنیت در جامعه و در قلمرو نظام جمهوری اسلامی، عبارت است از: پیشگیری از وقوع ناهنجاری‌ها و جرایم اجتماعی (نبود جرم و تهدید)، نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی از سوی اعضای جامعه در قالب نظام اجتماعی و هنجارها و مقررات قانونی حاکم بر روابط اجتماعی مردم، ارائه خدمات اجتماعی و توسعه آن در راستای تأمین رفاه و معیشت مردم، رعایت حقوق شهروندی در تعامل اجتماعی با مردم و برقراری تعامل و مشارکت اجتماعی با نهادها و سازمان‌ها، بخش خصوصی و جلب مشارکت مردمی در تأمین امنیت اجتماعی. همان‌طور که گفته شد این مأموریت‌ها از مستندهای بالادستی شامل رهنمودهای حضرت امام (ره)، مقام معظم رهبری، قانون اساسی، سند چشم‌انداز بیست‌ساله و قانون ناجا و مأموریت‌های معاونت اجتماعی استخراج گردیده و به عنوان متغیر مستقل بر تأمین امنیت اجتماعی در ابعاد عینی (فقدان جرم، رفاه و امنیت اخلاقی) و ذهنی (امنیت جانی، مالی، روانی، فکری و معنوی) تأثیر مستقیم و اثرگذار دارد. رضامندی مردم از عملکرد ناجا ناشی از تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته می‌باشد. به طور اختصار می‌توان تأمین امنیت اجتماعی مورد نظر ناجا در جامعه را وضعیتی مبتنی بر مصونیت و آرامش، اطمینان و آسودگی خاطر شهروندان و اعضای جامعه را در محیط‌های کسب و کار، خدمت و زندگی خصوصی، تردد به تفریح‌گاه‌ها و اماکن عمومی و خصوصی، انجام مناسک و فرائض مذهبی، حفظ ارزش‌های اخلاقی و دینی، ارائه خدمات و رفاه، تسهیل در ارتباطات و نیازمندی‌های اجتماعی، بهره‌مندی از امکانات و مزایای اجتماعی و تعاملات فرهنگی و اقتصادی و ارتقای منزلت و تحرک اجتماعی انسان‌های ساکن در قلمرو جغرافیایی ایران در قالب هنجارهای مشترک دینی و قانونی نامید. این آرامش و آسودگی خاطر جزء انتظارات مردم از ناجا برای ایفای نقش در امنیت اجتماعی بوده و نیروی انتظامی با تأکید بر برنامه ریزی و اجرای پنج نقش یا مأموریت عمده بر شمرده در بالا باید امنیت عینی و ذهنی را برای مردم تأمین نماید. در

واقع می‌توان اذعان نمود که نیروی انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی اقدام‌های ایجابی مرتبط با مأموریت‌های این نیرو را عهده‌دار بوده و تأمین نظم و امنیت در بعد مقابله در حوزه تأمین امنیت عمومی که از وظایف سلبی پلیس در تأمین امنیت می‌باشد، امکان‌پذیر است.

آنچه که از دیدگاه‌های مطرح شده (اسلام، قرآن، پیامبر اعظم و امیرمؤمنان، حضرت امام و مقام معظم رهبری) استنتاج می‌گردد این است که در مباحث امنیت اجتماعی در اسلام، موضوع‌ها فراتر از موضوع‌ها و شاخص‌های تعریف شده در غرب است. نظر اسلام بر این است که جامعه متشکل از افراد، آن قدر باید در آرامش و مصونیت باشد و از آسیب‌ها عبور کند تا انسان‌ها بتوانند به حقوق اجتماعی خود برسند و نیازهای اجتماعی را رفع کنند، چرا که یکی از عوامل تشکیل اجتماع‌های بشری نیاز به امنیت و دیگری رفع نیازهای اجتماعی خود است تا بتوانند در جامعه به پایگاه مناسب اجتماعی، در شأن خود دست یابند. در اسلام این تلاش‌ها از نظر منزلتی، ایفای نقش، ارتقای سطح زندگی و معیشت، تأمین امنیت شغلی و غیره مدنظر می‌باشد. از دیدگاه صاحب‌نظران اسلامی، ذات امنیت اجتماعی هنجاری است یعنی امنیت اجتماعی بر هنجارهای حوزه حقوق شهروندی، حوزه رضایت‌مندی، حوزه تحرک و منزلت اجتماعی می‌اندیشد (عصاریان نژاد، ۱۳۸۹). در نتیجه امنیت اجتماعی به حوزه‌هایی از حریم فرد مربوط می‌شود که در ارتباط با منزلت اجتماعی اوست. به عنوان مثال پلیس برای سرعت تا ۱۲۰ کیلومتر (مجاز) در اتوبان‌های خارج شهر و ۸۰ کیلومتر داخل شهر، باید خدمات اجتماعی مثل روان کردن ترافیک، کنترل، نصب علائم و... را به شهروندان ارائه کند. ولی وقتی سرعت راننده غیرمجاز تشخیص داده شد، مربوط به حوزه امنیت عمومی و نظم اجتماعی می‌شود که نیاز به مقابله دارد. ارائه خدمات، اقدام‌های پیشگیرانه، رعایت حقوق شهروندی، تعامل و مشارکت، نظارت پلیس بر انضباط اجتماعی جنبه‌های مراقبتی و مواظبتی از مردم و شهروندان را دارند، پلیس با ارائه خدمات گوناگون و پیشگیری از وقوع جرم (فقدان جرم و جنایت) وظیفه تأمین امنیت اجتماعی را در سطح کشور برعهده دارد. بنابراین مرجع امنیت اجتماعی با تعریف ارائه شده در بالا می‌تواند جامعه متشکل از مردم ساکن در قلمرو جغرافیایی ملی

باشد که این انسان‌ها دارای حقوقی مثل: منزلت اجتماعی، آزادی برگزاری اندیشه و بیان، آزادی اجتماعات، آزادی حق حیات اجتماعی و انجام مراسم دینی (حقوق شهروندی) در جامعه می‌باشند که توسط پلیس باید مدنظر قرار گیرد در واقع خدماتی که پلیس در جنبه‌های مختلف از بعد ایجابی به مردم ارائه می‌دهد در راستای سیاست‌های کلانی است که دولت جمهوری اسلامی ایران منطبق بر اصول آورده شده در قانون اساسی و چشم انداز بیست ساله در راستای تأمین امنیت اجتماعی مردم ایران برنامه‌ریزی نموده و اجرای بخشی از آن بر عهده ناجا و بقیه بر عهده سایر وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، نهادها و بخش خصوصی با نظارت دولت می‌باشد. نقش ناجا در سیاست‌گذاری‌های تأمین امنیت اجتماعی کشور، نقش تأثیرگذار و مکمل می‌باشد و ایفای این نقش از انتظارات رهبر معظم انقلاب، دولت خدمت‌گزار و مردم شهید پرور ایران است. بی دلیل نیست که هر گاه نیروی انتظامی از چارچوب فوق تحت عنوان تأمین امنیت اجتماعی خارج شده و رویکرد مقابله‌ای و تهدید محور را در ادامه رویکرد ایجابی خود گزیده با مخالفت مسئولان و اقشار مختلف جامعه مواجه می‌گردد. بنابراین ضرورت تفکیک مرزهای مفهومی و ادبیات نظری سطوح مختلف امنیت در عمل و اجرا کاملاً احساس می‌گردد و این مرزها در فرمایش‌های مقام عظمای ولایت کاملاً مشخص است. در یک فراز ایشان مقابله جدی و قاطع با عوامل فساد و ناامنی‌های اجتماعی و برقراری نظم را از نیروی انتظامی انتظار دارد «امنیت عمومی»؛ در فراز دیگر خوش‌رویی و مهربانی و ارائه خدمات صادقانه، امانت‌داری و حفظ امانت، عدم افشای اطلاعات شخصی خانوادگی و خصوصی مردم توسط پلیس، اقتدار، عزت، رحمت و... را از ناجا می‌خواهد.

روش تحقیق و ابزار گردآوری اطلاعات

روش تحقیق، موردی-زمینه‌ای با رویکرد همبستگی است. در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های اسنادی (فیش‌برداری به صورت توصیفی)، پیمایشی با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه با خبرگان استفاده شده است.

جامعه آماری و حجم نمونه

در این تحقیق نمونه‌گیری به صورت احتمالی انجام شد و حجم نمونه از طریق فرمول کوکران برابر با ۱۸۳ نفر مشخص و تعداد ۳۰۰ پرسشنامه بین جامعه آماری توزیع شد که ۲۱۰ پرسشنامه جمع‌آوری گردید پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده تجزیه و تحلیل شدند و گویه‌های مربوط به مقیاس‌های سنجش متغیرهای مطرح شده در سؤال‌ها به شرح زیر استخراج شد:

شاخص‌های متغیر مستقل (نقش نیروی انتظامی)

مؤلفه اول: پیشگیری از وقوع جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی
 هفده شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شده که نتایج نشان می‌دهند در مجموع ۱/۳۲ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های مورد نظر در حد خیلی کم، ۱۲/۶۹ درصد در حد کم، ۴۸/۳۵ درصد در حد زیاد و ۳۷/۱ درصد در حد خیلی زیاد در پیشگیری از وقوع ناهنجاری‌های اجتماعی تأثیر دارند. تنها ۰/۵۶ درصد گفته‌اند هیچ تأثیری ندارد.

مؤلفه دوم: نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی
 پانزده شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شد نتایج نشان می‌دهند که در مجموع ۰/۸۸ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعریف شده در حد خیلی کم، ۹/۵ درصد در حد کم، ۴۳/۶۵ درصد در حد زیاد و ۴۵/۶۶ درصد در حد خیلی زیاد در حفظ نظم اجتماعی تأثیر دارند. تنها ۰/۳ درصد گفته‌اند تأثیری ندارد.

مؤلفه سوم: رعایت حقوق شهروندی
 پانزده شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شد و نتایج نشان می‌دهند که در مجموع ۰/۳ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده این متغیر در حد خیلی کم، ۶/۲۱ درصد در حد کم، ۴۱/۶ درصد در حد زیاد و ۴۱/۶ درصد در حد خیلی زیاد در رعایت حقوق شهروندی تأثیر دارند. تنها ۰/۱ درصد گفته‌اند تأثیری ندارد.

مؤلفه چهارم: تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها و بخش خصوصی

سیزده شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شد و نتایج نشان می‌دهند در مجموع ۰/۹ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده در حد خیلی کم، ۹/۸ درصد در حد کم، ۴۴/۶۸ درصد در حد زیاد و ۴۴/۲۵ درصد در حد خیلی زیاد در تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها و بخش خصوصی تأثیر دارند. تنها ۰/۳۱ درصد گفته‌اند تأثیری ندارد.

مؤلفه پنجم: ارائه خدمات اجتماعی

پانزده شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شد و نتایج نشان می‌دهند در مجموع ۰/۳ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده در حد خیلی کم، ۵/۱۱ درصد در حد کم، ۴۰/۶ درصد در حد زیاد و ۴۳/۸ درصد در حد خیلی زیاد در ارائه خدمات اجتماعی تأثیر دارند. تنها ۰/۱ درصد گفته‌اند تأثیری ندارد.

متغیر واسطه: رضامندی از عملکرد پلیس

دوازده شاخص به این مؤلفه اختصاص داده شد و نتایج نشان می‌دهند در مجموع ۰/۹۵ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده در حد خیلی کم، ۶/۱۹ درصد در حد کم، ۴۱/۴۱ درصد در حد زیاد و ۵۱/۰۸ درصد در حد خیلی زیاد در رضامندی از عملکرد پلیس تأثیر دارند. تنها ۰/۳۷ درصد گفته‌اند تأثیری ندارد.

شاخص‌های متغیر وابسته (امنیت اجتماعی)

سی و پنج شاخص به این متغیر اختصاص داده شد و نتایج نشان می‌دهند که در مجموع ۹/۳۸ درصد افراد نمونه آماری معتقدند شاخص‌های تعیین شده در حد خیلی کم، ۲۸/۸۷ درصد در حد کم، ۳۳/۷ درصد در حد زیاد و ۲۱/۲۵ درصد در حد خیلی زیاد بر امنیت عینی و ذهنی شهروندان تأثیر دارند. تنها ۶/۸ درصد گفته‌اند تأثیری ندارد.

الف) بررسی رابطه بین نقش ناجا و تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد پیش‌گیری از وقوع جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی (فرضیه اول)

نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین پیشگیری از ناهنجاری‌ها (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) با امنیت اجتماعی برابر ۰/۴۱۸ است و ۱۷/۵ درصد از واریانس متغیر امنیت اجتماعی را تبیین می‌کند. بر اساس جدول تحلیل واریانس پیشگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی در تبیین متغیر امنیت اجتماعی معنی‌دار است. جدول نمایانگر این نکته است که بین ناهنجاری‌های اجتماعی (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) و امنیت اجتماعی همبستگی معنی‌داری وجود دارد و از روی نمرات پیشگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی در جامعه می‌توان میزان امنیت اجتماعی را پیش‌بینی نمود. معادله رگرسیون حاصل این مطالعه به شرح زیر است.

$$\bar{Y} = a + b1x1 = ۲۶/۲۶۹ + ۱/۱۸۱ \times ۱$$

ب) بررسی رابطه بین نقش ناجا و تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی (فرضیه دوم)

نتایج نشان می‌دهند که میزان ضریب همبستگی بین حفظ انضباط اجتماعی (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) با امنیت اجتماعی برابر ۰/۴۰۰ بوده و این نقش ۱۶ درصد از واریانس متغیر امنیت اجتماعی را تبیین می‌کند.

همچنین بر اساس جدول تحلیل واریانس مشاهده‌های نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی در تبیین متغیر امنیت اجتماعی معنی‌دار است بنابراین بین نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) با امنیت اجتماعی همبستگی معنی‌داری وجود دارد.

معادله رگرسیون حاصل این مطالعه به شرح زیر است.

$$\bar{Y} = a + b1x1 = ۴۰/۳۱۷ + ۰/۸۸۳ \times ۱$$

ج) بررسی رابطه بین نقش ناجا و تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد رعایت حقوق شهروندان (فرضیه سوم)

نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین رعایت حقوق شهروندی (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) با امنیت اجتماعی برابر ۰/۳۸۷ است و این نقش ۱۵/۵ درصد از واریانس متغیر امنیت اجتماعی را تبیین می‌کند. همچنین براساس جدول تحلیل واریانس رعایت حقوق شهروندان در تبیین متغیر امنیت اجتماعی معنی‌دار است. بین رعایت حقوق شهروندان (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) با امنیت اجتماعی همبستگی معنی‌داری وجود دارد.

معادله رگرسیون حاصل این مطالعه به شرح زیر است.

$$\bar{Y} = a + b1x1 = ۴/۷۸ + ۱/۰۶۸ \times ۱$$

د) بررسی رابطه بین نقش ناجا و تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها و بخش خصوصی و مردم (فرضیه چهارم)

نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها و بخش خصوصی (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) با امنیت اجتماعی برابر ۰/۴۴۰ بوده و این نقش ۱۹/۴ درصد از واریانس متغیر امنیت اجتماعی را تبیین می‌کند. براساس جدول تحلیل واریانس تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها و بخش خصوصی در تبیین متغیر امنیت اجتماعی معنی‌دار است. بنابراین بین تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها و بخش خصوصی (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) با امنیت اجتماعی همبستگی وجود دارد. معادله رگرسیون حاصل این مطالعه به شرح زیر است.

$$\bar{Y} = a + b1x1 = ۲۹/۷۳۶ + ۰/۹۹۶ \times ۱$$

ه) بررسی رابطه بین نقش ناجا و تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد ارایه خدمات اجتماعی (فرضیه پنجم)

نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین ارائه خدمات اجتماعی (به عنوان یکی از نقش‌های ناجا) با امنیت اجتماعی برابر ۰/۳۷۴ بوده و ۱۴/۲ درصد از واریانس متغیر امنیت اجتماعی را تبیین می‌کند. بنابراین این متغیر در تبیین متغیر امنیت اجتماعی معنادار است. معادله رگرسیون حاصل این مطالعه به شرح زیر است.

$$\check{Y} = a + b1x1 = 47/877 + 0/832 \times 1$$

و) بررسی رابطه بین نقش ناجا در تأمین امنیت اجتماعی با رویکرد رضامندی مردم از عملکرد پلیس (فرضیه ششم)

نتایج نشان می‌دهند که ضریب همبستگی بین رضامندی شهروندان از عملکرد پلیس با امنیت اجتماعی برابر ۰/۴۱۲ است و ۱۶/۹ درصد از واریانس متغیر امنیت اجتماعی را تبیین می‌کند. براساس تحلیل واریانس رضامندی شهروندان از عملکرد پلیس در تبیین متغیر امنیت اجتماعی معنی‌دار بوده و بین رضامندی شهروندان از عملکرد پلیس با امنیت اجتماعی همبستگی معنی‌داری وجود دارد. معادله رگرسیون حاصل این مطالعه به شرح زیر است.

$$\check{Y} = a + b1x1 = 37/425 + 1/244 \times 1$$

ز) شاخص‌های خاص متغیر امنیت اجتماعی در ج. ا. ایران

از بعد عینی امنیت اجتماعی

- حاکمیت ارزش‌ها، باورها و اعتقادهای دینی؛
- کاهش جرایم اجتماعی؛
- کاهش ناهنجاری‌های اخلاقی در جامعه؛
- کاهش شکاف بین طبقات اجتماعی؛

- سالم سازی فضای مجازی؛
- حضور عینی و علنی پلیس در همه نقاط؛
- سالم سازی پارک ها و تفرج گاه ها.

از بعد ذهنی امنیت اجتماعی

- نگرانی از حمل پول نقد؛
- نگرانی از حمل اشیای گران قیمت؛
- نگرانی از همکاری با پلیس؛
- نگرانی از ترک منزل به مدت چند روز؛
- نگرانی از پارک اتومبیل در خیابان.

از بعد فرهنگی

- نگرانی از فضای ناسالم فرهنگی؛
- نگرانی از توهین به ارزش ها؛
- بد حجابی و پوشش نامناسب؛
- نگرانی از انتشار اطلاعات و عکس های خصوصی مردم؛
- توزیع و فروش محصولات ضد فرهنگی؛
- توزیع تجهیزات ماهواره ای و پخش برنامه های تلویزیونی بیگانگان.

از بعد روانی

- امنیت جانی؛
- امنیت مالی؛
- امنیت شغلی؛
- امنیت قضایی.

مهم‌ترین نتایج حاصل از آزمون رتبه بندی فریدمن

پیشگیری از وقوع جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی

با استفاده از آزمون فریدمن اهمیت شاخص‌ها در پیشگیری از جرایم براساس نظر پاسخ‌گویان بررسی شد. بر اساس این آزمون شاخص همکاری مردم با پلیس قبل از وقوع جرایم دارای بالاترین ضریب اهمیت می‌باشد. شاخص تحقیق و بررسی پیرامون مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر بر پیشگیری رتبه دوم، شاخص شناساندن اهداف مهاجمان فرهنگی رتبه سوم، شاخص افزایش هزینه ارتکاب جرم رتبه چهارم و شاخص ارائه به موقع آموزش‌های همگانی به مردم رتبه پنجم و شاخص حضور عینی پلیس در مناطق جرم خیز رتبه ششم را کسب نموده‌اند.

برای تعیین مهم‌ترین شاخص‌ها و گزینش چند شاخص مهم مجدداً از مدل اندازه‌گیری با استفاده از نرم افزار لیزرل استفاده شد. به این صورت که شاخص‌هایی که در آزمون فریدمن دارای بالاترین ضریب اهمیت بودند وارد مدل‌های اندازه‌گیری شدند. ورود شاخص‌ها تا جایی ادامه یافت که مدل معنی دار و دارای برازش کامل شد. همچنان که مدل اندازه‌گیری نشان می‌دهد پنج شاخص ۱- ارائه به موقع آموزش‌های همگانی؛ ۲- همکاری مردم با پلیس قبل از وقوع؛ ۳- حضور عینی پلیس در محله‌های جرم خیز؛ ۴- اشراف اطلاعاتی بر مناطق جرم خیز؛ ۵- افزایش هزینه‌های ارتکاب جرم که در آزمون فریدمن دارای بالاترین اهمیت بودند و توانسته‌اند مدل کاملی را تشکیل دهند.

نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی

با استفاده از آزمون فریدمن، اهمیت شاخص‌ها در نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی، براساس نظر پاسخ‌گویان بررسی شد براساس این آزمون شاخص «حضور گشتی‌های انتظامی»، «در دسترس بودن و حضور به موقع پلیس»، «نظارت بر اماکن عمومی»، «استانداردسازی رفتار پلیس»، «مدیریت وضعیت‌های بحرانی» و «کنترل نامحسوس مجرمان سابقه دار» به ترتیب دارای بالاترین اهمیت می‌باشند.

برای تعیین مهم‌ترین شاخص‌ها و انتخاب چند شاخص مهم مجدداً از نرم افزار لیزرل استفاده شد. به این صورت که شاخص‌هایی که در آزمون فریدمن دارای بالاترین اهمیت بودند وارد مدل اندازه‌گیری شدند و ورود شاخص‌ها تا جایی ادامه یافت که مدل معنی دار شد و دارای برازش کامل گردید. چنان که مدل اندازه‌گیری نشان می‌دهد پنج شاخص ۱- در دسترس بودن و حضور به موقع پلیس؛ ۲- حضور گشتی‌های پیاده خودروبی و محسوس انتظامی؛ ۳- مدیریت وضعیت‌های بحرانی؛ ۴- نظارت بر اماکن عمومی (پارک‌ها، تفرج‌گاه‌ها و...) و ۵- استانداردسازی رفتار پلیس در حفظ انضباط اجتماعی در آزمون فریدمن دارای بالاترین اهمیت بوده و توانستند مدل کاملی را تشکیل دهند.

رعایت حقوق شهروندی

در این قسمت با استفاده از آزمون رتبه بندی فریدمن، اهمیت شاخص‌ها در رعایت حقوق شهروندی بر اساس نظر پاسخ‌گویان بررسی شد براساس این آزمون شاخص «آگاه‌سازی شهروندان نسبت به حقوق قانونی خود» با رتبه ۱۰/۳۳، شاخص «مسئولیت پذیری در رسیدگی به مشکل شهروندان» با رتبه ۹/۸۱، شاخص «آموزش تخصصی پلیس نسبت به رعایت حقوق شهروندی» با رتبه ۹/۵۹، شاخص «میزان آگاهی پلیس از حقوق شهروندی» با رتبه ۹/۴۴، و شاخص «رعایت حریم خصوصی شهروندان» با رتبه ۸/۶۸ به ترتیب دارای بالاترین اهمیت می‌باشند.

تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها، بخش خصوصی و مردم

با استفاده از آزمون رتبه بندی فریدمن، اهمیت شاخص‌ها در پیش‌گیری از جرایم براساس نظر پاسخ‌گویان بررسی شد براساس این آزمون شاخص «تعامل با بخش خصوصی، مساجد، تکایا، شوراهای و مردم» بالاترین رتبه، شاخص «تعامل با وزارت کشور، شورای تأمین استان‌ها» رتبه دوم، شاخص «تعامل با وزارت ارشاد» رتبه سوم، شاخص «تعامل با صدا و سیما» رتبه چهارم و شاخص «تعامل با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی» رتبه پنجم را کسب نمودند.

تعیین مهم‌ترین شاخص‌ها با استفاده از نرم افزار لیزرل

با استفاده از آزمون رتبه بندی فریدمن، اهمیت شاخص‌ها در ارائه خدمات اجتماعی براساس نظر پاسخ‌گویان بررسی شد. براساس این آزمون شاخص «خدمات راهنمایی و رانندگی» رتبه اول، شاخص «ارائه خدمات مربوط به صدور گواهینامه رانندگی» رتبه دوم، شاخص «خدمات نظام وظیفه» رتبه سوم و شاخص «ارائه خدمات مشاوره‌ای به خانواده‌ها» رتبه چهارم، دارای بالاترین اهمیت می‌باشند.

تعیین مهم‌ترین شاخص‌ها با استفاده از نرم افزار لیزرل

با استفاده از آزمون رتبه بندی فریدمن، اهمیت شاخص‌ها در رضامندی از عملکرد پلیس براساس نظر پاسخ‌گویان بررسی شد بر این اساس شاخص «سرعت عمل پلیس در پاسخ‌گویی به انتظارهای مردم»، شاخص «پاسخ‌گویی به مراجعه کنندگان»، شاخص «کیفیت خدمات دهی به مردم»، شاخص «احترام به خواسته‌های مشروع مراجعان و شهروندان»، شاخص «دقت پلیس در انجام مأموریت‌های انتظامی» مهم‌ترین شاخص‌ها می‌باشند.

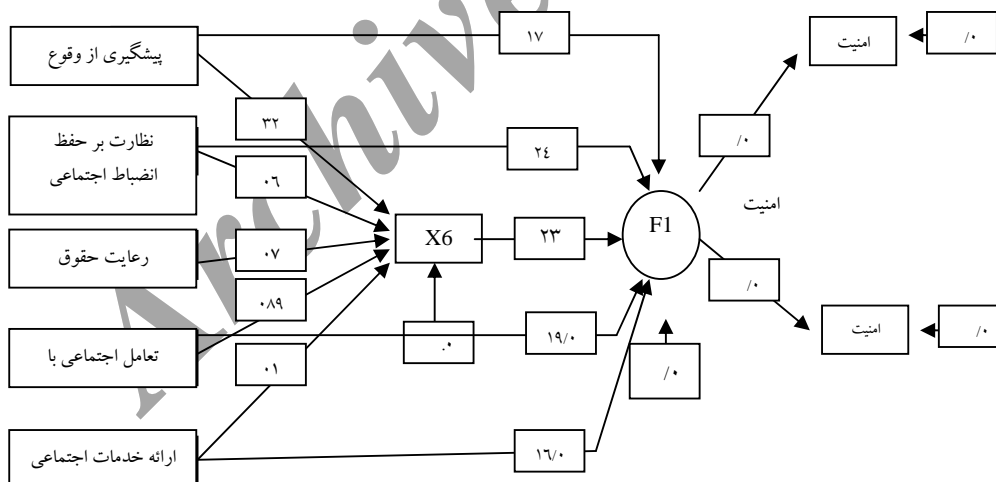
متغیر وابسته امنیت اجتماعی

برای تعیین مهم‌ترین شاخص‌ها و گزینش چند شاخص مهم، مجدداً از یک مدل اندازه‌گیری با استفاده از نرم افزار لیزرل استفاده شد. و شاخص‌هایی که در آزمون رتبه بندی فریدمن دارای بالاترین اهمیت بودند، وارد مدل‌های اندازه‌گیری شدند. ورود شاخص‌ها تا جایی ادامه یافت که مدل معنی‌دار شد و دارای برازش کامل گردید. چنان‌که مدل اندازه‌گیری نشان می‌دهد هشت شاخص A25- A22- A20- A16- A15- A14- A11- A9 که در آزمون فریدمن دارای بالاترین اهمیت بودند، توانسته‌اند مدل کاملی را تشکیل دهند. در زیر مدل‌ها و شاخص‌های نیکویی برازش مدل آمده‌اند. تست معنی‌داری ۵ درصد نشان دهنده این است که آزمون کای دو معنی‌دار می‌باشد و شاخص‌های CFI- IFI- MFI- GFI -AGFI نزدیک به یک می‌باشند. همچنین شاخص‌های خطا یعنی

شخص‌های اصلی در تأمین امنیت اجتماعی مشخص گردیدند. شاخص‌های اصلی در تأمین امنیت اجتماعی مشخص گردیدند. شاخص‌های اصلی در تأمین امنیت اجتماعی مشخص گردیدند.

بررسی رابطه بین نقش ناجا و امنیت اجتماعی (اثبات فرضیه اول)

مدل فوق مدل تحلیل مسیر تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر امنیت اجتماعی می‌باشد. در این مدل متغیر رضایت از عملکرد پلیس به عنوان متغیر واسط در نظر گرفته شده و تأثیر سایر متغیرهای مستقل بر امنیت اجتماعی از طریق متغیر رضایت و به طور غیرمستقیم ترسیم شده است. ضرایب مسیر ضرایب استاندارد شده می‌باشند و این مدل (ضرایب بین صفر تا ۱ می‌باشند و هر چه ضریب به یک نزدیک تر باشد رابطه بیشتری با متغیر وابسته دارد) همچنان که در مدل متغیر X_4 یعنی تعامل اجتماعی، سازمان‌ها دارای بیشترین رابطه با رضایت می‌باشد، سپس پیشگیری از جرایم بیشترین رابطه را دارد. همچنین متغیر رضایت دارای ضریب تأثیر بالا یعنی ۶۵ درصد بر امنیت اجتماعی است معادله معنی دار مسیرهای فوق در زیر نشان داده شده است.

در مدل قبل رابطه متغیرهای مستقل پیشگیری از وقوع جرایم با امنیت اجتماعی به طور غیرمستقیم بررسی شده و در این قسمت رابطه مستقیم متغیرهای مستقل با امنیت نیز در کنار رابطه غیرمستقیم بررسی می‌شود.

همچنان که مدل نشان می‌دهد ضرایب مسیر حفظ انضباط اجتماعی دارای بالاترین ضریب می‌باشند. ملاحظه می‌گردد که رضایت و پیشگیری از جرایم در رتبه‌های بعدی قرار دارند. معادله معنی دار ضرایب مسیر نیز نشان می‌دهد که از میان متغیرهای مستقل تنها متغیر ارائه خدمات اجتماعی به مردم رابطه معنی دار با امنیت اجتماعی ندارد.

قدرت تبیین متغیرها نیز نشان می‌دهد که رابطه مستقیم متغیرهای مستقل با امنیت اجتماعی ۵۱ درصد است به عبارت دیگر متغیرهای مستقل توانسته‌اند ۵۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته یعنی امنیت را تبیین نمایند.

نتیجه گیری

متغیر مستقل تحقیق با پنج مؤلفه تأثیرگذار توسط ناجا، تحت عنوان نقش یا مهم‌ترین مأموریت‌های ناجا شامل: پیشگیری از وقوع جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی، نظارت بر حفظ انضباط اجتماعی، رعایت حقوق شهروندی، ارائه خدمات اجتماعی و تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها، بخش خصوصی و جلب مشارکت مردمی از ادبیات نظری و همچنین شاخص‌های متغیر وابسته که مؤلفه‌های نامبرده بر آن تأثیرگذار می‌باشند، استخراج گردید.

متغیر واسطه با عنوان رضامندی از عملکرد پلیس که متغیرهای مستقل بر آن تأثیر مستقیم داشته و در تأمین امنیت اجتماعی تأثیرگذار می‌باشند نیز شناسایی و مشخص گردید.

در توصیف گویه‌های مربوط به مقیاس‌های سنجش مطرح شده در سؤال‌ها، در مجموع ۴۸/۳۵ درصد پاسخ‌گویان معتقدند ۱۷ شاخص تعیین شده برای متغیر مستقل پیشگیری از وقوع جرایم و ناهنجاری‌های اجتماعی، در حد خیلی زیاد و ۳۷/۱ درصد از آنان معتقدند شاخص‌های تعیین شده در حد زیاد، در ساختن متغیر مستقل پیشگیری تأثیر دارند. فقط ۰/۵۶ درصد از پاسخ‌گویان گویه‌ها را بی‌تأثیر در متغیر عنوان نموده‌اند.

- در بیان و توصیف تأثیر گویه‌های تعیین شده در متغیر مستقل نظارت بر رعایت انضباط اجتماعی، در مجموع ۰/۳۰ درصد پاسخ‌گویان معتقدند گویه‌ها در ساختن متغیر فاقد نقش و تأثیر بوده و ۴۳/۶۵ درصد تأثیر را در حد زیاد و ۴۵/۲۶ درصد از آنان تأثیر را در حد خیلی زیاد عنوان نموده‌اند؛

- در توصیف تأثیر گویه‌های تعیین شده در متغیر مستقل رعایت حقوق شهروندی که پانزده گویه را شامل می‌شود یک درصد از پاسخ‌گویان گویه‌ها را در ساختن متغیر بی‌تأثیر، ۴۱/۶ تأثیر را زیاد و ۴۱/۶ تأثیر را خیلی زیاد عنوان نموده‌اند؛

- در توصیف میزان تأثیر گویه‌های تعیین شده در متغیر مستقل تعامل اجتماعی با نهادها، سازمان‌ها و... ۰/۳۱ درصد از پاسخ‌گویان گویه‌ها را بی‌تأثیر در ساختن متغیر، ۴۴/۲۵ درصد تأثیر را خیلی زیاد و ۴۴/۶۸ درصد تأثیر را در حد زیاد برای ساختن متغیر فوق مؤثر دانسته‌اند؛

- در توصیف میزان تأثیر گویه‌های تعیین شده در ساختن متغیر مستقل ارائه خدمات اجتماعی در مجموع ۰/۱۰ درصد از پاسخ‌گویان گویه‌های پانزده گانه را در ساختن متغیر بی‌تأثیر در عین حال ۴۰/۶ درصد آنان تأثیر را در حد زیاد و ۴۳/۸ درصد تأثیر را در حد خیلی زیاد عنوان نموده‌اند؛

- همچنین در توصیف میزان تأثیر گویه‌ها در ساختن متغیر واسط رضامندی از عملکرد پلیس، در مجموع ۰/۳۷ درصد از پاسخ‌گویان گویه‌ها را بی‌تأثیر، ۴۱/۴۱ درصد تأثیر گویه‌ها را در حد زیاد و ۵۱/۰۸ درصد تأثیر گویه‌ها را در حد خیلی زیاد عنوان نموده‌اند؛

- در توصیف میزان تأثیر گویه‌های مرتبط با متغیر وابسته (امنیت اجتماعی) که ۳۵ گویه را شامل می‌شود، می‌توان گفت ۶/۸ درصد از پاسخ‌گویان تأثیر گویه‌ها در ساختن متغیر را بی‌تأثیر، ۳۳/۷ درصد پاسخ‌گویان تأثیر گویه‌ها را زیاد و ۲۱/۲۵ درصد از پاسخ‌گویان میزان تأثیر را خیلی زیاد بر امنیت عینی و احساس امنیت شهروندان، مؤثر عنوان نموده‌اند.

پیشنهاد‌های اجرایی

گویه: حضور عینی و علنی پلیس در مناطق جرم خیز

- نسبت به سازماندهی پلیس غیررسمی از جمله پلیس‌های محله، شبگرد، مدرسه، پارک بان‌ها، افتخاری، شرکت‌های حفاظتی و مراقبتی و ... توسط پلیس پیشگیری اقدام لازم به عمل آید؛
- با توجه به جغرافیای جرم مناطق جرم‌خیز، شناسایی شوند و پلیس با استقرار پاسگاه‌های موقت و ثابت به صورت دایم در این مناطق حضور عینی داشته و به صورت سیار بر این مناطق نظارت نماید؛
- مجرمان سابقه‌دار شناسایی و با هماهنگی مراجع قضایی، دارای شناسنامه شده و تحت نظارت دقیق مراکز انتظامی قرار گیرند؛
- هر گونه نا امنی، تخلف و جرم در این گونه مناطق توسط پلیس با حساسیت و دقت بررسی شود.

گویه: در دسترس بودن و حضور به موقع پلیس هنگام نیاز شهروندان

- ارتقای تحرک و توانمندی پلیس با ایجاد سازماندهی پلیس چابک برای حضور به موقع؛
- استفاده از وسایل نقلیه سبک و تندرو در قالب تیم‌های عملیاتی مانند موتورسیکلت؛
- استفاده از وسایل پرنده مناسب با توجه به اهمیت حضور پلیس و نیاز شهروندان؛
- وجود سیستم ارتباطی بین مردم و پلیس و امکان سهولت ارتباط در مواقع مورد نیاز.

گویه: آگاه کردن مردم نسبت به حقوق شهروندی خود

- تهیه بروشورهای مناسب به منظور آگاهی مردم از حقوق شهروندی و توزیع آن در مناسب‌ها، نمایشگاه‌ها و غیره؛

- نصب تابلوهای حاوی حقوق شهروندی در بازداشتگاه‌ها، زندان‌ها، کلانتری‌ها و پاسگاه‌های انتظامی؛
 - تفهیم حقوق شهروندی به متهمان و مجرمان پس از دستگیری از طریق مأموران انتظامی؛
 - اطلاع رسانی مناسب از طریق رسانه‌ها، در راستای آگاهی مردم از حقوق شهروندی خود؛
 - رسیدگی به شکایت‌ها و انتقادهای مردم توسط مرکز ۱۹۷ ناجا پیرامون نقض حقوق شهروندی و اطلاع رسانی به مردم.
- گویه: ارائه خدمات راهنمایی و رانندگی در برقراری امنیت ترافیکی
- تجهیز فنی خیابان‌ها و بزرگراه‌ها به سیستم‌های فنی کنترل و نظارت بر ترافیک و اعمال مقررات؛
 - توسعه گشت‌های نامحسوس پلیس بزرگراه‌ها و ناامن کردن جاده‌ها برای متخلفان و مجرمان؛
 - تعامل با پلیس انتظامی در راستای ایجاد انضباط ترافیکی؛
 - آموزش رانندگان متخلف و وادار کردن آنان به رعایت مقررات راهنمایی و رانندگی؛
 - حضور به موقع در صحنه تصادف و اعمال قانون اقناع متخلفان در حد امکان با رفتار مناسب و اعمال مقررات.
- گویه: تعامل با نیروهای مقاومت بسیج
- همکاری بسیج با ناجا در حیطه وظایف قانونی در تأمین امنیت اجتماعی؛
 - توسعه کار فرهنگی توسط بسیج در تسهیل مأموریت‌های ناجا در تأمین امنیت اجتماعی؛
 - برگزاری نشست‌های مشترک و تنظیم توافق‌نامه‌هایی در زمینه همکاری‌های مشترک در تأمین امنیت اجتماعی؛

- توسعه فعالیت‌های فرهنگی و بسترسازی در راستای امنیت اجتماعی با همکاری بسیج، روحانی مساجد و مردم؛
- توسعه فریضه امر به معروف و نهی از منکر با همکاری و هماهنگی بسیج و مساجد؛
- اقامه نماز و تسهیل در برگزاری نماز و تشویق مردم خصوصاً جوانان به شرکت در نماز در مساجد با همکاری و هماهنگی بسیج؛
- بهره‌گیری از اطلاعات موجود بسیج و منابع آن توسط ناجا و نظارت و کنترل محله‌ها و اماکن جرم‌خیز و ناامن.
- گویه: ارتقای کیفیت خدمات رسانی به مردم
- توسعه پلیس الکترونیک و شرکت‌های حفاظتی مراقبتی و حمایت از آنها توأم با نظارت جدی؛
- توسعه خدمات انتظامی و امنیتی از طریق بخش خصوصی با استفاده از امکانات دولت الکترونیک؛
- ارائه خدمات امنیتی، انتظامی، اجتماعی صادقانه، با دلسوزی و بدون منت و انتظار غیرمتعارف به مردم ارائه گردد؛
- خدمات در اسرع وقت و با کیفیت مطلوب به مردم ارائه گردد؛
- پلیس در پاسخ‌گویی به انتظارات مردم، سرعت عمل لازم را داشته باشد؛
- خدمات امنیتی، انتظامی، ترافیکی، رفاهی و مشاوره‌ای از طریق متخصصان مربوط در هر نوع خدمت، به مردم ارائه گردد.

منابع فارسی

- قرآن کریم، سوره قریش، آیه شریفه ۴.
- قانون اساسی ج.ا.ا، (۱۳۵۸).
- آراسته خو، محمد. (۱۳۸۱). فرهنگ اصطلاحات علمی - اجتماعی، تهران: چاپخس.

- آرون، ریمون (۱۳۷۰). *مراحل اساسی اندیشه در جامعه شناسی*، ترجمه باقرپرهام، تهران: انقلاب اسلامی.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۴). *کنکاشی بر جنبه‌های مختلف امنیت عمومی پلیس*، تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- ترنر، جانانان (۱۳۷۳). *ساخت نظریه‌های جامعه‌شناسی*. ترجمه عبدالعلی لهسایی زاده، شیراز: انتشارات نوید.
- جعفری لنگرودی، جعفر (۱۳۶۸). *ترمینولوژی حقوق*، تهران: قومس.
- چلبی، مسعود (۱۳۷۵). *جامعه شناسی نظم*، تهران: نشر نی.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳). *نگت نامه دهخدا*، تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه، جلد هفت.
- رازانی، احسان (۱۳۸۵). *سیمای امنیت در نهج البلاغه*، تهران: سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.
- سلیمانی، محمد (۱۳۷۶). *مجموعه مقالات ارائه شده در همایش توسعه و امنیت عمومی*، تهران: چاپ ساعس ناجا، چاپ اول، جلد دوم، صفحه ۳۱۱.
- عصاریان نژاد، حسین (۱۳۸۷). *جست و جویی در قرآن کریم پیرامون امنیت اجتماعی*، تهران: دعا.
- عمید زنجانی، عباسعلی (۱۳۶۸). *فقه سیاسی*، تهران: مؤسسه انتشارات امیر کبیر، جلد اول.
- غفورزاده، عزت الله (۱۳۸۸). *رساله دکتری با عنوان برآورد تهدیدات امنیت اجتماعی*، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- فراست خواه، مقصود (۱۳۷۶). *مجموعه مقالات ارائه شده در همایش توسعه و امنیت عمومی*، تهران: ساعس ناجا، جلد اول.
- کیویستیو، پیتز (۱۳۷۸). *اندیشه‌های بنیادی در جامعه شناسی*، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
- مؤذن جامی، محمدهادی (۱۳۷۶). *مجموعه مقالات ارائه شده در همایش توسعه امنیت عمومی*، تهران: چاپ ساعس ناجا، چاپ اول، جلد یک، صفحه ۵۲ و ۲۷۴.
- مؤذن جامی، محمدهادی (۱۳۷۸). *مقدمه‌ای بر امنیت و مؤلفه‌های آن*. فصلنامه دانش انتظامی، صفحه ۲۱.
- موسوی خمینی (۱۳۶۱). *صحیفه نور*، جلد ۳، تهران: مؤسسه نشر آثار امام (ره).

موسوی، یعقوب. (۱۳۸۲). موانع توسعه حقوق شهروندی در کلان شهر تهران، پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی.
نویدنیاء، منیژه. (۱۳۸۲). گفتمانی پیرامون امنیت اجتماعی، چکیده مقالات همایش امنیت اجتماعی، تهران، معاونت اجتماعی ناجا، صفحه ۶۵.

Archive of SID